

Den senaste versionen av styrande och stödjande dokument finns på
Transporten, utskrivet dokument är endast giltigt vid utskriftstillfället

Upprättad av
Annelie Sjölund
Sjö- och luftfart
Infrastrukturenheten
Sektionen för luftfartsskydd

Vägledning vid hantering av allvarliga smittsamma sjukdomar i samband med flygresor

Datum
2025-04-10Version
02.00

Den senaste versionen av styrande och stödjande dokument finns på
Transporten, utskrivet dokument är endast giltigt vid utskriftstillfället

Dnr/Beteckning
TSG 2020-9087**Versionshistorik**

Version	Datum	Beskrivning	Ansvarig
01.00	2020-03-12	Reviderad utgåva av vägledningen (original från 2009)	Sara Lindén
02.00	2020-04-10	Översyn av innehåll utförd, inga ändringar i sak.	Annelie Sjölund

Datum
2025-04-10Version
02.00

Den senaste versionen av styrande och stödjande dokument finns på
Transporten, utskrivet dokument är endast giltigt vid utskriftstillfället

Dnr/Beteckning
TSG 2020-9087

Innehåll

1	SYFTE.....	4
2	ALLMÄNT.....	4
3	FLYGPLATSERNAS BEREDSKAP	6
4	FLYGBOLAGENS BEREDSKAP	8

1 Syfte

Vägledningen handlar om internationella hot mot människors hälsa (Public Health Emergency of International Concern, PHEIC) och är tänkt att användas som stöd för flygbolag och flygplatser vid framtagande av rutiner gällande hantering av smittsamma sjukdomar. Den beskriver ansvarsfördelning och hänvisar till gällande lagstiftning inom området.

2 Allmänt

Vägledningen är uppställd enligt riktlinjer¹ från Internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO) och Världshälsoorganisationen (WHO) och är i linje med svensk lagstiftning på området.

a) Transportstyrelsens kontaktperson i policyfrågor för hantering av allvarliga smittsamma sjukdomar i samband med flygresor är kris- och beredskaps-ansvarig på Sjö- och luftfart.

Kontaktperson rörande vägledning för hantering av allvarliga smittsamma sjukdomar i samband med flygresor är i brådskande fall Transportstyrelsens tjänsteman i beredskap.

b) Folkhälsomyndigheten har samordningsansvar för generell nationell planering inför en pandemi. Folkhälsomyndigheten ska vara nationell kontaktpunkt enligt WHO:s internationella hälsoreglemente och ansvara för uppgifter enligt lagen (2006:1570) om skydd mot internationella hot mot människors hälsa och förordningen (2007:156) om skydd mot internationella hot mot människors hälsa. Folkhälsomyndigheten har föreskrifter på området. Folkhälsomyndigheten ansvarar för samordning av smittskyddet på nationell nivå och ska ta de initiativ som krävs för att upprätthålla ett effektivt smittskydd och har även föreskriftsrätt² enligt smittskyddslagen (2004:168) och smittskyddsförordningen (2004:255).

c) Transportstyrelsen medverkar i olika nätverk för att utbyta erfarenheter, bland annat nationella facilitation kommittén (NAFAL) och samverkansområdet skydd, undsättning och vård inom Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

d) Vägledningen för hantering av allvarliga smittsamma sjukdomar i samband med flygresor är upprättad för aktörer inom luftfartens område.

¹ Planning Guidelines (Aviation Aspects) for a Communicable Disease Posing a Serious Public Health Risk

² För samtliga föreskrifter inom området se <https://www.folkhalsomyndigheten.se/>

e) Allmän information om internationella hot mot människors hälsa och specifik information vid ett pågående utbrott finns att tillgå på Folkhälsomyndighetens webbplats <https://www.folkhalsomyndigheten.se/>.

Exempel på händelser som utgör ett internationellt hot mot människors hälsa och som kan beröra luftfarten:

- Misstanke om allvarlig smitta eller annat ämne ombord
- Flygplan som inom inkubationstiden ankommer från ett drabbat område
- Person som inom inkubationstiden ankommer från ett drabbat område
- Person som inom inkubationstiden insjuknar i aktuell smitta
- Utresa till ett drabbat område

f) Information från WHO nås via Folkhälsomyndighetens webbplats, se ovan.

g) Information om eventuella smittsamma sjukdomar i samband med utrikesresa kan sökas på Utrikesdepartementets och Folkhälsomyndighetens webbplatser. I det fall WHO förklarar ett område drabbat av ett internationellt hot mot människors hälsa kommer information om detta att läggas ut på Folkhälsomyndighetens webbplats.

h) Smittskyddslagen (2004:168) reglerar skyldigheter för personer med symptom på smittsamma sjukdomar.

i) Smittskyddsläkare har ett övergripande ansvar vid situationer som rör smittsamma sjukdomar.³

Vid misstanke om utbrott av smittsamma sjukdomar ska i första hand smittskyddsläkare kontaktas, i andra hand söks kontakt via Folkhälsomyndighetens tjänsteman i beredskap.

j) Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2015:8) om skydd mot internationella hot mot människors hälsa innehåller föreskrifter och allmänna råd på området, som bland annat reglerar karantänsflygplatser⁴, sanering, hälsodeklarationer och smittspårning.

³ I de fall det rör sig om kemikalier eller radioaktiva ämnen vilar ansvaret på respektive ansvarig myndighet.

⁴ Karantänsflygplatserna är Göteborg-Landvetter, Jönköping, Malmö-Sturup, Stockholm-Arlanda och Umeå.

k) Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2015:9) om underrättelseskyldighet vid internationella hot mot människors hälsa innehåller föreskrifter och allmänna råd om underrättelseskyldighet.

Vid ökad riskbild;

a) Smittskyddsläkare svarar för tillgång till expertis vid internationellt hot mot människors hälsa som rör smittsamma sjukdomar.

b) Folkhälsomyndigheten svarar för spridning av information gällande hantering av internationellt hot mot människors hälsa.

3 Flygplatsernas beredskap

a) Flygplatser bör utse en kontaktperson för policy om internationellt hot mot människors hälsa samt ha en operativ organisation i beredskap för internationellt hot mot människors hälsa.

b) Enligt Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2015:8) om skydd mot internationella hot mot människors hälsa, ska flygplatschefen vid en karantänsflygplats, eller den person denne utser, fastställa rutiner som säkerställer att åtgärder kan vidtas för att förhindra spridning av smittämnen som kan utgöra ett internationellt hot mot människors hälsa i samråd med regionens smittskyddsläkare. Rutinerna bör omfatta information till berörda myndigheter samt möjlighet att anvisa flygplan till särskild uppställningsplats. Rutinerna kan även infatta uppgifter om bemanning, säkerhet, kommunikation, etc.

Kommunikation av information**a) Intern kommunikation**

Smittskyddsläkare samordnar smittskyddskontrollen och informerar och samarbetar vid behov med myndigheter som kan behöva medverka vid hanteringen, såsom sjukvård, polis och tull.

Flygplatschefen bör svara för kontakter med flygbolag, handlingbolag, flygtrafikledning, researrangörer och andra aktörer inom luftfartens område.

b) Extern kommunikation

Enligt Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2015:8) om skydd mot internationella hot mot människors hälsa, ska flygplatschefen vid en karantänsflygplats, eller den person denne utser, fastställa rutiner som säkerställer att de myndigheter som ansvarar för att vidta åtgärder vid internationella hot mot människors hälsa kontaktas. Rutinerna ska fastställas i samråd med regionens smittskyddsläkare.

Flygplatser som inte är karantänsflygplats samt media informeras via Folkhälsomyndigheten.

Passagerare informeras om internationella hot mot människors hälsa via Folkhälsomyndighetens webbplats. Reseinformation kan även hittas på Utrikesdepartementets webbplats. Information kan även erhållas via anslag på flygplatser, från Tullverket och av flygplatsägaren.

Screening, karantän och transporter

Enligt HSLF-FS 2015:8 ska regionen där en karantänsflygplats är belägen, planera sin verksamhet så att en beredskap upprätthålls för att tillhandahålla personal och utrustning som behövs för kontroll av passagerare.

- a) Smittskyddsläkare beslutar vid behov om hälsokontroll i enlighet med bestämmelserna i smittskyddslagen.
- b) Smittskyddsläkare svarar vid behov för karantän och sjukvårdstransporter av passagerare.
- c) Handlingbolag bör på uppdrag av smittskyddsläkare säkerställa transport av bagage för passagerare som omfattas av beslut om karantän.

Stängning av flygplats

Flygplatschefen äger rätt att vid behov stänga flygplatsen.⁵

Begränsningar av flygningar och trafikrättigheter

Sverige kan för länder utanför EU, så kallade 3:e land, återkalla eller inskränka trafiktillstånden om det finns särskilda skäl för det. Samhällsfarliga sjukdomar kan anses utgöra sådana särskilda skäl.

Vad avser flygningar till och från EU-länder kan Sverige, under en period om högst 14 dagar och under vissa förutsättningar, enligt art. 21 i förordning (EG) nr 1008/2008 avvisa, begränsa eller införa villkor för utövandet av trafikrättigheter för att lösa plötsligt uppkomna kortvariga problem som uppstått till följd av oförutsebara och oundvikliga omständigheter.

Rättigheter att landa

Ett luftfartyg drabbat av ett internationellt hot mot människors hälsa bör hänvisas till en karantänsflygplats.

Övrigt

Flygplatser bör etablera metoder för att kunna verka vid reducerad bemanning.

⁵ 7§ TSFS 2019:19

4 Flygbolagens beredskap

- a) Flygbolagen bör utse en kontakt för policybeslut samt en operativ organisation med beredskap för internationella hot mot människors hälsa.
- b) Flygbolagen bör utse en kontaktperson som svarar för minutoperativ hantering av flygbolagens beredskapsplaner.

Kommunikation av information

Om en person ombord har insjuknat och symtomen tyder på att det rör sig om en allvarlig infektionssjukdom ska befälhavaren på ett luftfartyg alltid lämna information om hälsotillståndet ombord (hälsodeklaration), enligt HSLF-FS 2015:8.

En lokal flygtrafikledningsenhet som får kännedom om att ett luftfartyg transporterar eller misstänks transportera smittämnen eller andra ämnen som utgör eller kan utgöra ett internationellt hot mot människors hälsa ska snarast underrätta:

1. den lokala tullmyndigheten där sådan finns, i annat fall Tullverkets underrättelse- och kommunikationscentral⁶,
2. smittskyddsläkaren i regionen där flygplatsen är belägen,
3. kommunen där flygplatsen är belägen, samt
4. flygplatschefen.

a) Intern kommunikation

Flygbolagen bör ansvara för kontakter med luftfartsmyndigheter, handlingbolag, researrangörer, m.fl.

b) Extern kommunikation

Flygbolagen bör ansvara för att distribuera kontakter med passagerare till ansvariga myndigheter.

Screening

Flygbolagen bör kunna samverka med berörd hälsomyndighet för hantering av passagerare med allvarlig infektionssjukdom och etablera screening för adekvata sjukdomar i berört område.

Smittskyddslagen (2004:168) medger endast möjlighet att genomföra hälsokontroller av passagerare som inreser till Sverige, om det finns misstanke att någon som anländer har smittats av en samhällsfarlig sjukdom.

⁶ TSFS 2019:126 Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om flygtrafikledningstjänst (ATS) 4 kap 4§

Sjukdom under flygning

- a) Kabinpersonalen ska vara utbildade för att upptäcka misstänkta symptom (feber, utslag, diarré och kräkningar).⁷
- b) En instruktion för att hantera internationella hot mot människors hälsa bör finnas ombord.
- c) En instruktion för hur internationella hot mot människors hälsa ska kommuniceras bör finnas ombord.
- d) Flygbolagen bör samverka med flygplats och hälsovårdsmyndighet vid misstanke om allvarlig infektionssjukdom.

Flygplansunderhåll

Flygbolagen bör etablera:

- a) En policy för byte av luftfilter och användning av skyddsutrustning.
- b) En policy för sanering av avloppstank.
- c) En policy för hur fågelspillning ska avlägsnas vid en fågelinfluensa.

Städning av flygplan

- a) Flygbolagen bör etablera en policy för städning av flygplan vid internationella hot mot människors hälsa.

Bagagehantering

Flygbolagen bör uppmana frakt- och bagagehanterare att regelbundet tvätta händerna.

Övrigt

Enligt ICAOs riktlinjer bör flygbolagen etablera metoder för att kunna operera trots starkt reducerad bemanning.

⁷ Kommissionens förordning (EG) nr 859/2008 av den 20 augusti 2008 om ändring av rådets förordning (EEG) nr 3922/91 i fråga om gemensamma tekniska krav och administrativa förfaranden för kommersiella transporter med flygplan (EU-OPS), tilläg 3 till OPS 1.1005/1.1010/1.1015, Medicinska aspekter och utbildning i första hjälpen.